

10
Pub. 12. num. 3.

~~Pub. 12. 10.~~

21

DISSERTATIO INAUGURALIS IURIDICA,
DE
S. R. I. PRINCIPVM
DOMINIO EMINENTI
EIVSQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM. 1757, 5.

P. 197
QVAM,
SVB AVSPICHS DIVINIS,
ET
CONSENTIENTE ICTORVM AMPLISSIMO ORDINE,
PRAESIDE,
DN. ERN. IO. FRIED. **W**antzelu,

SEREN. DVCIS REGN. MECKL.
CONSIL. ET PANDECTARVM PROF. ORD. COM. PAL. CAESAR.
FAC. IUR. SEN. ET AD H. A. DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE
HONORATISSIMO,

PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS,
RITE CAPESSENDIS,
IN ALMA PATRIA,
ANNO MDCCLVII DIE III, MAII,
H. L. Q. C.

PLACIDAE ERVDITORVM DISQUISITIONI
SVMMITTE, T
AVCTOR,

ANDREAS EPHRAIM WENDT,
ROSTOCHIENSIS.

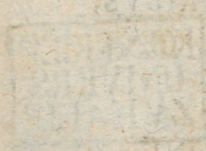
ROSTOCHII,

TYPIS IOANNIS IACOBI ADLERI, SEREN. DVC. REGN. AVL.
ET ACAD. TYPOGRAPHI.

DISSERTATIO IN ACADEMIA
DE
S. R. I. PRINCIPUM
DOMINIO MINERARUM
FIVEQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM

DE
S. R. I. PRINCIPUM
DOMINIO MINERARUM
FIVEQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM

DE
S. R. I. PRINCIPUM
DOMINIO MINERARUM
FIVEQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM

DE
S. R. I. PRINCIPUM
DOMINIO MINERARUM
FIVEQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM

DE
S. R. I. PRINCIPUM
DOMINIO MINERARUM
FIVEQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM

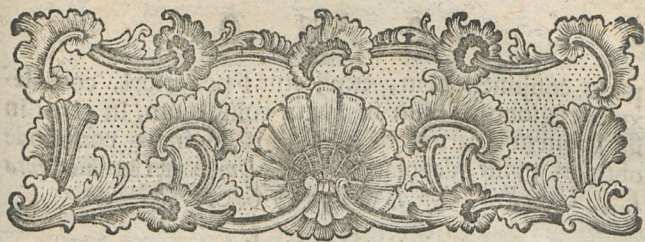
PRAEFAMEN.

Solemne est, disputationem conscribentibus, ejus exordium capere, a vocum, in rubro occurrentium, explicatione. Huncce communem disputantium morem & ego observare, antequam ad ulteriora descendam, apud animum constitui meum.

Quod attinet vocabulum *Principis*, antiquis temporibus ^{a)} tum Imperator, tum Rex Principis nomine veniebat; quod ex Legibus Wisigothorum & Longobardorum apparet. ^{β)} Principes dicebantur, quotquot in ordine aliquo primarium locum obtinebant; quos posterior aetas, Primicerios appellavit, *Teste Seneca, Lib. 7. Epist. 24.* ^{γ)} Procerum palatii nomen erat aequipollens. *Vid. Capit. Carol. C. Tit. 6.* ^{δ)} nomen dignitatis denotabat, *vid. Leon. Ostinens. Lib. 10. Cap. 10.* Denique ^{ε)} Comites, Domini superioris, suæque civitatis ita vocati. Episcopi appellationem Principes etiam obtinebant, *vid. Chart. Caroli C. in Tabulario Dervensi. Tribus: Princeps est, qui primum capit, sc. locum cum omni jure. Unde Angli dicunt: the first*

Mann, i. e. primus s. prior. Hinc: der Fürste,
missis aliis lusibus, in effectu ad idem tendentibus.
Quamquam Principes Imperii S. R. G. in ordine
votorum & verborum sequantur Electores, in
hacce tamen dissertatione Principis nomen late
accipitur, juxta perpetuum Imperii & Juris pu-
blici stylum: Sequitur, ultimo loco, vox *anno-*
næ. Hocce interdum salarium quidem nomine
venit; sed in hacce dissertatione omnia, quibus
vitam toleramus, denotat, *vid. Struv. in Spec.*
diss. de annonæ, & Gotbofr. ad rubr. tit. Cod. de
annonæ. Ne vero *apud deos* hic processisse videar,
tribus subsequens, hancce tractationem Se-
ctionibus inclusam, expediam. Illarum *prima*
in diversitatem bonorum civitatis, fundamen-
taque jurium, Principi in prædicta bona com-
petentium, inquiret. *Secunda* complectetur fun-
damentum dominii eminentis, ejus naturam,
dubia, contra illud mota eorumque destru-
ctionem. *Tertia* occupabitur circa remedia,
contra caritatem annonæ & applicationem
dominii eminentis ad eandem. Deus au-
tem ter optimus terque maximus hisce lucu-
brationibus benedicat ex alto spirituque suo di-
vino manus & corda ita dirigat, quo omnia in
sanctissimum illius cedant honorem.

TRACTA-

TRACTATIO.

SECTIO I.

Exhibens, diversitatem bonorum civi-
tatis & fundamenta Iurium Principi-
pum, in bona civitatis competentium,

§. I.

Antequam ad evolutionem bonorum civitatis
descendamus, quorundam terminorum explicatio erit
præmittenda.

§. II.

Ius dirigendi actiones alterius, ad obtinendum
determinatum scopum, imperium audit. vid. I. P. U.

§. III.

Civitatem, tam subjective, quam objective sumi,
nemo est, qui dubitet. Priori ratione per plurium,
hominum, sui juris, securitatis causa cum admisso im-
perio

perio conjunctionem; explicatur: posteriori, completum regionum, eum in finem constitutum, ut cives in iis habitent, earumque usu finis civitatis commode obtineri possit, denotat. *vid. Ill. Du. DARIUS Elementa I. P. U. Sect. V. Cap. I. §. 655 & 680.*

SCHOL. I.

Ad constitutionem civitatis homines sui juris, id est, neque patriæ nec dominicæ potestati subjectos, requiri, non usus loquendi solum, & quidem ex phrasi: Er hat sich das Bürger-Recht erworben, satis probat; verum etiam ex exclusione filiorum familias & servorum, in territorio civitatis existentium, a civium ordine, apparet. Quocum etiam GROTIUS *in de I. B. & P. Lib. I. Cap. §. 14.*, ubi homines sui juris liberos homines appellat, convenit.

SCHOL. II.

Ad civitatem, ab urbibus, a pagis & vicis distinguendam, commune imperium civitatis notionem ingredi, necesse est.

§. IV.

Explicata itaque natura imperii, civitatisque; tam subjective, quam objective spectatæ, ad evolutionem imperii civilis progredimur.

§. V.

Quod si, in definitione imperii, character finis, per securitatem civitatis determinetur, oritur jus dirigendi actiones aliorum, ad obtinendam civitatis securitatem, quod imperium civile audit. *vid. Illustr. Darj. I. P. U. Cap. II. Tit. I. §. 662.*

SCHOL. I.

Beatus BÖHMERS majestatem s. imperium civile per jus dirigendi actiones civium, ad salutem sive tranquillitatem reipublicæ, definit. Hanc autem, si non verba sed sensus respiciatur, adductæ convenientem esse, in dubium vocari nequit.

SCHOL. II.

SCHOL. II.

GROTIUS in *Lib. I. Cap. III. §. 7.* sequentem, de majestate sup-
peditat definitionem. Majestas est, cujus actiones alte-
rius juri non subsunt, ita, ut voluntatis humanæ arbitrio
irriti reddi possint. Quam autem ea ex ratione taxa-
mus, quoniam subjectum, cui majestas inest, cum ipsa
majestate confundit.

SCHOL. III.

Finem alium esse operis, alium operantis, admonuerunt eru-
diti: illum finem, propter quem, ut perfecte existat aga-
mus; hunc, propter quem ut existat, agitur, vocantes.
Finis igitur operis, cognitionem spectat philosophicam,
operantis vero ad Historiam se refert.

§. VI.

Ad civitatis scopum promovendum requiruntur
expensæ, quæ supponunt bona, de quibus sumi queant:
ideoque, in civitatis territorio, bona, quorum usu finis
civitatis obtinendus, existant, necesse est. Horum evo-
lutionem sequens paragraphus suppeditabit.

§. VII.

Prædicta bona vel in dominio totius civitatis, vel
civium existunt. §. III. Priori respectu bona publica,
posteriori privata vocantur. Publica subdividuntur, in
talia, quæ ad singulos non spectant, & in alia, quæ ad
universos se referunt. Priori ratione bonorum publi-
corum, in specie dictorum, posteriori publicorum, in
patrimonio civitatis existentium, nomine veniunt. Hæc
que vel ad Principis dignitatem vitamque conservandam
destinata, vel ad promotionem securitatis immediate spe-
ctant. Priori casu bona fisci, posteriori bona ærarii
appellatur. Illa vel in prædiis consistunt, vel non:
inde

8

inde bona oriuntur domanialia. Quod ad bona privata, vel ad principem pertinent, vel non. Prius si locum habet, bona principis patrimonialia constituunt. Bonorum civium mentionem facere, non est hujus loci.

SCHOL.

Ad bona publica, in specie sic dicta, hodie referuntur, mare alluens, portus, flumina, alia; iis vero, in patrimonio civitatis existentibus, bona annumerantur domanialia.

§. VIII.

Imperanti soli competit jus, actiones civium ad promovendum Civitatis finem dirigendi (§. V.) ideoque ipsi tribuendum est jus, de bonis publicis, eum in finem constitutis, (§. VII.) disponendi.

§. IX.

Jura, Principi in bona publica competentia, dijudicanda sunt ex scopo, cur bona in totius civitatis dominio posita sint. Omne jus oritur ex obligatione. (vidi. *illustr. DARES F. N. §. 154.*) quælibet obligatio constituit legem, *ejusd. §. 98.* sed extensio legis determinanda est ex ejus ratione (*ibid. Cor. §. 103.*) ideoque ratio, vi cujus bona in totius civitatis dominio posita sunt, determinare debet jura, Principi in bono publica competentia.

COROL.

Scopus, de existentia bonorum publicorum, in dominio civitatis in promotione finis illius civitatis ponendus. (§. VI.) ideoque omnia jura Principis, in bona publica, ex scopo civitatis deducenda sunt.

§. X.

Scopus civitatis in securitate consistit (§. V.) quæ fundamentum ad dijudicanda Jura Principis, in bona publica,

publica, competentia, præbet, quod sequentem in modum
exprimitur: *Bona publica eorumque consecraria ad ob-
tendam civitatis securitatem dirigenda sunt.*

§. XI.

Posito uno connexorum, alterum etiam ponatur,
neceffe est, (*per def. connex.*) Si igitur concipimus obli-
gationem, ad unum ex duobus connexis, obligationem
etiam ad alterum concedere debemus.

COROL.

Finis & media sunt connexa. Nemo itaque ad media
obligari potest, qui non simul ad finem; & nemo ad fi-
nem obligandus, nisi ipsi obligatio ad media incumbat
(*vid. Ill. PARIES I. N*)

§. XII.

Jus ad finem, dat Jus ad media sufficientia, (§ anteced.)
Principi igitur, siquidem promotio securitatis civitatis,
sine vitæ dignitatisque conservatione impossibilis et haud
concienda, tribuendum est jus, bona publica, eorum-
que consecraria ad vitæ dignitatisque conservationem
adhibendi.

§. XIII.

Bona publica quod attinet, ad duo genera sunt
referenda; consistunt nimirum ex bonis fisci & ararii.
(§. VIII) Illa conservationi vitæ dignitatisque Principis
dicantur, hæc ad promotionem securitatis civitatis im-
mediate spectant; inde Jus fisci ararii que oritur.

§. IV.

Dispensatio bonorum, alterius commodum pro fine
habens, administratio appellatur.

B

§. XV.

§. XV.

Omne jus, Principi in bona ararii competens, ex Jure administrandi inferendum est. Bona enim ararii conservationem securitatis civitatis immediate concernunt (§. XIII.) Principi igitur præter jus, de illis, in commodum civitatis, disponendi, nulla alia jura in prædicta bona adscribenda sunt. (§. IX.) Derivando itaque sunt illa jura ex jure administrandi, (§. XIV.)

§. XVI.

Jura, quibus Princeps in bona fisci gaudet, ex jure utendi sunt determinanda. Bona enim fisci conservationem vitæ dignitatis que principis spectant, (§. XIV.) Principi itaque jus, illa ad conservationem vitæ dignitatisque suæ adhibendi, (§. IX.) in allata bona competat, necesse est. Patet igitur, ejusmodi jura ex Jure utendi inferenda esse. (*vid. Illustr. Darj. F. N.*)

§. XVII.

Fructus bonorum publicorum vel sufficiunt, ad conservandam vitam dignitatemque Principis, securitatemque civitatis, vel non. (§. XIII.) Priori respectu nullam perspicimus rationem, cur imperanti jus in bona privata tribuendum sit. (§. VI.) Posterius autem, si locum habet, Principi omnino jus in bona privata competat, necesse est. (*vid. DARIUS F. N. P. G. Cap. III. §. 152.*)

§. XVIII.

Gaudet igitur Princeps Jure, ex bonorum privatorum consecrariis bonorum publicorum fructus suppleri, (§. *anteced.*) Hocce vero jus non omnia, sed

sed certam solummodo confectariorum quantitatem respicit, (vid. DARIUS J. N. §. 313.) Ratio igitur adfit necesse est, cur hoc & non alio modo bonorum privatorum confectaria, ad usum publicum adhibenda, ab imperante determinentur. Diversitas prædictæ rationis præbet diversitatem Juris, Principi in bonorum privatorum confectaria competentis.

§. XIX.

Adducta ratio, si ex eo sumitur, quia bonorum privatorum usu domini simul fruuntur bonis publicis, oritur character vectigalium. Bona publica sunt in dominio civitatis. (§. X.) Vectigalia itaque ut confectaria, bonorum privatorum, in bona publica ob eorum usum transferenda, considerari debent.

COROL.

Ex notione vectigalis prono fluit alveo, diversas ejusdem species tam a diversitate bonorum publicorum, quibus dicta ratione usi sunt privati, quam a diversa ratione, qua iisdem usi sunt, derivandas esse. Præstanda enim sunt vectigalia, vel pro usu viæ, pontium, portuum, fluminis, fori etc. & quidem a persona, quia pedibus transit, unde *pedagia* oriuntur; vel in itinere, pro equis, curribus etc. viæ, fluminis, pontisve transitu, quo respectu portoria dicuntur, quorum species: *Markt-Zölle*, *Wasser-Zölle*, *Brücken-Zölle* audiunt; vel solvenda sunt, pro facultate vendendi in foro publico: ita habemus characterem, *des Strand-Geldes*. Permulti etiam ad vectigalium numerum *Guidagium*, *das Geleit*, quod nimirum pro securo territorii transitu solvitur, referunt; sed concedo quidem, fieri posse, ut vectigal sit *Guidagium*; dubito vero, an omne *Guidagium* vectigal vocari possit. *Vid.*

KLÖCK, de Contribut. Cap. I. n. 257. f.

B 2

§. XX.

§. XX.

Quodsi vero ejusmodi determinationis ratio in eo ponatur, quia rerum privatarum domini illarum confectariis secure uti atque frui queunt: oriuntur, quatenus res sunt immobiles, tributa seu steuræ; quatenus vero mobiles, contributiones, Accisæ s. Licent. Definienda igitur sunt tributa & per confectaria bonorum privatorum, ob usum in bona publica transferenda.

§. XXI.

Evolutis itaque civitatis bonis, nec non fundamentis jurium, Principi in dicta bona competentium; progrediendum nobis erit ad sectionem secundam.

SECTIO II.

Quæ occupabitur, circa fundamentum, domini eminentis, ejus naturam, dubia, contra illud mota, eorumque destructionem.

§. I.

Jus, quod cuidam, ratione rei competit, vel ita comparatum est, ut quemcunque tertium ab eadem excludere queat, vel personam quandam afficit: priori respectu dicitur jus in re, posteriori jus ad rem audit.

SCHOL. I.

Hos terminos obscuros quidem, in praxi tamen ut nummi valentes, suppeditat jus canon. C. 8. & 40. de concess. præb. in 6.

SCHOL. II.

SCHOL. II.

Nobiscum conveniunt, B. *Jac. Fried. LVDOVICI Doct. Pand. Lib. I. Tit. VIII. de R. D. §. 13. 16.* B. *GVDLINGII* discours, über die sämtlichen Pandecten, §. cit. B. *BÖHM. in introd. in I. D. Lib. I. Tit. VIII. §. 15. 16.* B. *HVBER. in Praelex. ad Inst. Lib. II. Tit. I. §. 12.* B. *HEINECC. Inst. Lib. II. Tit. I. §. 332.*

§. II.

Quod attinet jus in re, vel liberam, de consecrariis rei alicujus, dispositionem, ad certum tantummodo scopum, respicit; vel ad quemcunque spectat. Priori ratione jus utendi; posteriori jus fruendi oritur.

§. III.

Ex libera dispositione, quatenus substantiam rei concernit, nascitur jus, de rei substantia, proprio pro arbitrio, disponendi, quod dominium audit.

SCHOL. I.

Isti romani nullam domini definitionem suppeditarunt; unde factum est, ut eorum interpretes in diversas abierint opiniones. Ratio dissensus potissimum ex eo est, num menti lctor. Roman. conformiter dominium quoque rerum incorporalium concipi possit? Disputarunt ea de re *HVBERVS & THOMASIVS*: quorum ille non admittit dominium rerum, nisi corporalium; hic vero res incorporales domini capaces esse asserit. *vid. HVBER. in prael. ad Inst. de rerum divisione. Sed B. WOLF. I. N. P. II. C. II. §. 216.* speciale format thema, quod res etiam incorporales dominio subijci possint.

SCHOL. II.

B. *HEINECC. in I. N. & G. Lib. I. Cap. VIII. de offic. erga alios hypoth. §. 231.* dominium definit per *Ius s. facultatem alios*

ab usu rei alicujus excludendi. Sed nemo non videt, hanc definitionem justo latior esse. Sunt qui nostram definitioni objiciunt, eam nec simpliciter converti nec contraponi posse, adeoque & definito esse latioris & strictioris, diverso scilicet respectu. Quod justo latior sit, evincere gestiunt, exemplo tutorum, qui pro arbitrio de rebus pupilli disponere possunt; sed id est, quod negamus: Proinde nec hanc ob causam opus est, ut cum aliis dominium definiamus, per jus, de re pro arbitrio disponendi proprio nomine. Quod autem sit justo strictior, contendere conantur, provocando ad pupillos dominos, prodigos, civiliter tales & alios, quorum dominium restrictum est. Sed difficultates omnes felici tolluntur successu, si cum GROT. *Lib. I. Cap. III. §. 24. I. B. & P.* inter jus, in actu primo & secundo, distinguamus. E. Pupilli, etc. habent jus, de rebus suis pro arbitrio disponendi, actu scilicet primo, licet exercitium Iuris, s. jus in actu secundo aliqua ratione sit restrictum. Ultima igitur verba, definitionem dominii restringentia, quæ HEINECC. in *element. L. II. Tit. I. §. 335.* suppeditat, sunt superflua. conf. & *Dn. GLAFEI im Recht der Vernunft p. 7. §. 73.* Id est, quod volunt Icti, quidam, asserentes, dominium pupilli dormire, id est, illum dominium suum, in actu secundo exercere non posse. conf. *dissert. Jurid. B. lob. Bernh. FRIESEN, de Jure dormiente, Jenæ 1714;* vid. etiam exemplum actus primi a secundo separati, quod Apost. Paulus Gal. IV. v. 1. 2. allegat.

§. IV.

Quum itaque jus utendi fruendique dispositionem de rei substantia haud involvat, (§. I. Sect. II.) rationem non perspicimus sufficientem, ut Imperanti, quatenus ipsi jus, bonis civium privatis, utendi atque fruendi tribuendum sit, dominium in bona civium privata competat.

§. V.

§. V.

Antequam ad evolutionem, fundamenti domini eminentis, Principi vi summæ potestatis competentis, progrediamur, quidam termini sunt explicandi.

§. VI.

Status hominis, in quo omnibus legibus, ob eorum collisionem obedire nequit, necessitatis accepit nomen, quæ est extrema, si quis legi violandæ sine vitæ periculo obedire nequit: Si vero periculum illud, quod adest, vitam non respicit, pro magnitudine periculi, necessitas illa major minorve vocabitur. Fieri etiam potest, ut collisio illa sit vel vera, vel apparens. Prius efficit, ut status ille necessitatis vocetur status necessitatis absolutæ; posterius, ut status necessitatis respective talis vocetur, appelletur. *vid. Darj. J. N. P. Spec. Sect. 1. Cap. 1. §. 166.*

§. VII.

In statu necessitatis absolutæ atque summæ, qui in civitate ceu possibilis concipiendus, imperans civitatis gaudet jure; tam bona civitatis privata destruendi, quam in usus publicos adhibendi. Summus, qui in civitate cogitari potest, necessitatis status collisione officiorum, a civibus observandorum, constituitur. (§. 3. Sect. 1.) Quæ si vera est, status necessitatis absolutæ locum habet. (§. VI. Sect. II.) In prædicto igitur statu civitatis securitas semper præferenda est. (§. III. Sect. I.) pone, securitatem civitatis vere cum conservatione bonorum privatorum civium collidere. & hoc in casu summæ necessitatis, Principi jus. de bonis civium privatis suo pro arbitrio disponendi, competit. (*per princ. §. XII. Sect. I.*)

COROLL.

§. VIII.

Quo supposito, dominium eminent per jus, bona civium privata, in casu summæ necessitatis, destruendi inque usus publicos impendendi, explicandum esse, a nemine in dubium vocari potest.

COROLL.

Ejusmodi jus, in rei substantiam, est proprium domini. (*vid. DARIUS I. N. P. Sect. II. Cap. II. Tit. III. §. 447.*) Hocce igitur respectu principem dominio in bona civium privata gaudere, quod eminentis nomine venit, & inter jura majestatica referendum, patet. (*§. VII. Sect. I.*) *vid. summe ven. SCHUBERT. in univ. Philosoph. pract. §. 1989. Celeb. CANTZ. Disc. mor. §. 1039.*

SCHOL. I.

Ab hoc dominio eminenti, quod alii dicunt extraordinarium dominium, summi Imperantis, ordinarium in bona civium privata, distinguitur. Sed, cum hoc non sit nisi jus, usum bonorum privatorum publica supplendi, (*§. XVII. Sect. I.*) non est, quod illud dominium in bona civium privata eminentis nominemus (*Coroll. VII. Sect. II.*) Si quis eutem illud jus dominium vocare velit, sequentem in modum procedere debet. Dominium eminentis in genere est jus summi imperantis, in bona privata: Hocce jus vel in casu extremæ necessitatis competit, vel non; & hocce casu est jus, usum bonorum privatorum publica supplendi. Priori ratione dominium eminentis extraordinarium, posteriori ordinarium locum habet: modo non ex notione domini proprie sic dicti, sed ex data notione domini eminentis extraordinarii, ratiocinemur.

SCHOL. II.

Grotio quidem dominium eminentis, sive præeminens suos, qua vocabulum, debet natales, sed nihilominus contentendum

dendum est, illum nullo loco dominium eminens ordinarium, tanquam dominium proprie sic dictum confiderasse, eatenusque nobiscum convenit: quod ex locis in Scholio sequenti collectis apparebit.

SCHOL. III.

Dividit nimirum in *Lib. I. Cap. I. §. 6.* Facultatem, in vulgarem & eminentem. Illam cuiusvis privato, hanc summo Imperanti tribuit. Hancce 1) magis imperium esse, quam dominium, aut patriam potestatem. 2) Locum non habere, nisi a) in casu extremæ necessitatis, β) in poenam, ob satisfactionem civitatis, γ) si ob necessitatem ejusmodi jus exerceretur, reliquos cives teneri ad indemnitatem præstandam contendit. Exempli loco sit civitas Imperialis Suevica, quæ, cæsis apud Hochstetum Gallis & incendium minantibus, menstruum tributum, pro tota Suevia solvere fuerat coacta, & adversus reliquas civitates instituebar actionem utilem ex L. Rhodia, de lactu. Deinde in *Lib. I. Cap. III. §. 6. n. 2.* Partitionem de summa potestate format, dicens: Qui civitatem regit, id facit, vel per se, vel per alios. Si per se, tunc versatur I) circa *universalia*, condendo abrogandoque leges, circa res sacras, unde *jus circa sacra*; circa res profanas, unde *potestas civilis*. II) *Circa singularia*, eaque vel publica, directe, unde *jus circa bellum, pacem, fœdera, vectigalia*, item dominium eminens; vel privata, unde *jus exercendi judicia*. Si per alios facit, 1) per Magistratus, unde *jus constituendi magistratus*. 2) Per legatos, unde *jus mittendi*. Mover porro in *Lib. II. Cap. XIV. §. VII. VIII.* quæstionem: An princeps nimirum alicuius jus quæsitum ex pacto, vel jurejurando, auferre possit? quæ a Grotio negative resolvitur; duplicem tamen exceptionem addit. Dicit enim, aliquando id princeps licite facit. 1) Poenæ causa; veluti si læsæ Majestatis reo bona omnia simulque & jura auferantur, & in fiscum trans-

ferantur : quanquam, cum effectus hujus poenæ per indirectum etiam in liberos innocentes transeat, principes mitiores esse deceat, in publicandis bonis. 2) *Vi supereminentis domini*. Sed nisi id jus recte circumscribatur, facile degeneraret in excessum. Est ergo, secundum Grotii mentem, Ius, illi simile, quo utuntur medici, ad urendum secundumque, si ordinaria remedia non sufficiant. Hinc distinguendum, inter statum civitatis ordinarium & extraordinarium. In statu ordinario est civitas, si pax est, sique omnia se recte habent. At extraordinarius civitatis status est morbidus, corruptus, si vel seditiones vel bella gliscant. In hocce aliquid licet Principi, ob necessitatem, si refarciatur damnum, sed non in illo statu ordinario. Hinc, secundum Grotii sententiam potest Princeps agrum, quo ad munitionem opus est, sibi sumere, nautas cogere, ad transvehendum milites, quamvis aliis promissis vel jurejurando obstricti sint. In §. sequenti distinctionem proponit Grotius, eamque refellit, dicens : Fuerunt nimirum, qui distinguerent, inter ea, que I. N. & que I. civ. alicui comperant, existimantque priora jura principem, ob causas hactenus enumeratas, auferre non posse, reliqua arbitrio principis subesse, ita, ut possit in illa dominium eminens exercere.

Dictam vero distinctionem Grotius sequentem in modum refutat. Hocce nimirum Ius subditorum effectus est domini. Dominium autem nascitur, sive modus acquirendi naturalis sit, sive juris civilis. Sufficit enim me factum esse dominum. Existimat Grotius, Principem & exteris jus questum auferre posse in poenam. E. g. Si vestigal defraudando retinuerint, non autem ex vi eminentis domini, quia in res exterorum nullum sit dominium eminens. Enimvero inferius fatetur, tempore belli non injustum esse, exterorum naves ad transmittendos milites, invitis dominis, adhiberi, modo illis solvantur merces. Hinc statuendum, hocce jus in omnes se exten-

extendere cives, etiam temporarios, sed eo discrimine, ut illis res ex jure auferri possint, in perpetuum; quia sunt cives perpetui; his vero ad tempus, quia temporarii. Nec minus in *Lib. III. Cap. XIX. §. 7.* objectionem eo tendentem, ut principes, vi domini eminentis, omnia agere queant, quæ exigit utilitas civitatis: Ergo & pacta, cum rebellibus inita rescindere, si salus reipublicæ id exigat, rationibus refellit sequentibus: dicens *α)* dominium eminentis esse jus, non ergo verti debere in injuriam; *β)* locum non habere, nisi in casu extremæ necessitatis. *γ)* Jure, in suum favorem introducto, unumquemque renunciare posse; ergo & principem. Renunciat vero, dum paciscitur cum rebellibus. Denique in *Lib. III. Cap. XX. §. 7. n. 7. & 2.* questionem movet: An, si Princeps cum extero de rebus privatis pactum iniisset, subditi huic stare teneantur? ad quam affirmative respondet, & sequenti ratione suffulcit. Imperantes in subditorum rebus gaudent dominio eminenti. Respublica æque habet dominium in rebus civium; ac ipsi cives, si necessitas reipublicæ id sæpe exigit, ut potius res privatae, quam publicæ hosti concedantur: ergo id potest respublica ejusque victor. Interim omnino & reliquis civibus, quorum res hosti concessæ sunt, tenentur ad resarciendum damnum; quia *1)* nec reliqui cives cum unius damno fieri debent locupletiores. *2)* Inter cives observari debet æqualitas, nec unus plus contribuere debet, ad tuendam rempublicam, quam alter; id quod geometricè intelligendum.

§. IX.

Loca adducta, si probe perpendantur, & ad principia juris publici universalis revocentur, nec Grotius nobis contradicere videtur. *Conf. & Hobbes de civ. Cap. VI. Arr. 15.*

SCHOL.

Adsentit quoque nobis beatus Dn. de LEYSER, in *Med. ad ff. Spec.* 160. ubi scribit: *Principi, in res privatorum, non dominium, sed imperium saltem competit*, etc. quocum etiam Dn. ICKSTAEDT in *Dissert. de dominio eminenti*, & SCHIERSCHMID in *J. N. & G.* convenit.

§. X.

Absoluta itaque prima sectionis parte, convertendum nobis erit ad secundam, objectiones, contra dominium eminens allatas, & fundamenta, per quæ destructæ, sistentem.

§. XI.

Primam quod attinet objectionem, eo tendit, quod Princeps contra jura subditorum nunquam agere possit, ne omnis industria, labor, cumulatio legum, quæ de variis acquirendi modis, in jure ab Imperatoribus, ac Jctis in commodum privatorum congesta sunt, inanis fiat, si a præscribente legem, quæ subditi acquisiverunt legitime, his iterum eripi possent; sed tituli Institutionum, Digestorum & Codicis, de divisione rerum: de acquir. rer. dom. &c. voluntatem principis sufficienter declarant, se, omnia a subditis jure parta, intacta, illis semper esse servaturum relicturumque.

§. XII.

Deinde in specie opposcentes propositionem convalidare conantur, ex eo, quod qui vel jure Gentium vel civili dominium rei acquisiverunt, habeant rei vindicationem, *per textum expressum L. 3. §. 5 ff. de rei vindic.* Si enim certum est, in nulla re duos in solidum se dominos nominare posse, *per L. 3. §. 5. ff. de acquir. rer. dom.* quo-

quomodo, ajunt, Principes subditorum jura, his invitis sua facere possunt.

§. XIII.

Accedit tertio vulgatum illud *L. II. ff. de R. J. vi* cujus id, quod meum est, sine facto meo ad alium transferri nequit; item convenientius nihil esse naturali æquitati, quam voluntatem domini, rem suam in alium transferre volentis, ratam haberi. §. 40. ff. de rer. div. Cujus contrarium tamen facile eveniet, si, reluctante privato, Princeps, ob commodum publicum, ejus bona auferret.

§. XIV.

Quarto urgent textum sacrum *Genes. III. vers. 19.* verbis: *In sudore vultus tui vesceris pane tuo.* Tuo dicitur, non tuo & Principis. Ergo possessio erit solius domini. Meum enim est, dicit *Jctus Celsus, in L. 49. §. 1. de rei vind.* quod ex re mea superest, cujus vindicandi jus habeo. Meum vere & tuum proprietatem & dominum demonstrant.

§. XV.

Quinto asylum securum sibi ponunt, in textu Prophetæ *Ezech. Cap. XLVI. v. 18.* ubi aperta putant verba, hanc Principis potestatem restringentia, legi: *Non accipiet Princeps de hereditate populi, & de possessione eorum, sed de possessione sua hereditatem dabit filius suis, ut non dispergatur populus meus de possessione sua.*

§. XVI.

Denique non parum suam opinionem juvare putant, texti *Deut. XVII. v. 15. 16. 17.* in quo Principi ad habenas imperii capessendas se applicanti, nervose

exponitur, qua ratione regimen suum, ut Deo & populo placeat, instituire debeat, sc. inter alia monita, ne multas pecunias coaceruet, quod clare satis monstrat, subditos potius habere divites, quam, cum ipsorum incommodo, Principes locupletari oportere.

§. XVII.

Verum, primo non obstat argumentatio in §. X. adducta. Princeps, potest aliquem dominio suo privare; Ergo leges omnes de dominio privatorum agentes sunt inanes ac inutiles. Debilitas enim, hujus conclusionis, vel ex eo dijudicari potest, quod, si istud procederet, nunquam Princeps novas leges prioribus substituere posset. Necessesse est, ut omnis lex agat, vel de persona, vel de re, vel de actione; Circa triplex hoc objectum jus privatorum versatur: Privatis enim & parentibus leges præscribuntur, non pari aut in majori dignitate constitutis. Sed hoc de potestate Principis circa leges ferendas pronunciare, iniquum foret; Princeps enim, hoc jure destitutus, ne Principis quidem nomine venit. Omnino *L. 4. ff. de const. Princ.* aliud docebit, quando de isto regali, jura condendi, dicitur: *Constitutiones, tempore posteriores, potiores sunt his, quæ ipsas præcesserunt.*

§. XVIII.

Porro: Parum negotii faceffit secundum argumentum, desumptum ab effectu domini, actione scilicet, quæ datur jure gentium & civili dominium acquirentibus. Nam, nec hoc ulli denegatur, maxime si privatus contra æque privatum actionem instituere velit: Immo & Principem pati debere, si nulla necessitate ductus, rem privati suam fecerit, ut petenti actori ipse se
satis-

fatisfactionem reddat. Quorsum bene facit *L. 23, ff. de legat. 3.* qua vel ipsa Majestas quodammodo se suo jure abdicat, quo ex plenitudine potestatis uti frui posset: Sc. etiamsi Imperatori in testamento imperfecto legata relicta fuerint, ea tamen non vindicat, cur? quia tantam Majestatem decet eas servare leges, quibus ipse solutus esse videtur. Quo ipso subsumentio oppositionis concidit, duos nimirum in solidum unius rei dominos esse non posse, *L. 3. §. 5. d. A. R. D.* Ut enim jam taceam intellectum istius dictionis, quorsum videatur *STRUV. Exercit. 42. tb. 8.* Hoc solum moneo, nos eo plane non feriri. Nam si subdito devotio quædam & pietas erga Principem & obligatio in patriam sit, ut ipse eave sustententur, vel ultro dominio suo renunciabit, si salus rei publicæ inde expectari aut haberi possit.

§. XIX.

Ex dictis præcedentis §. tertia objectio per se refellitur. Nam quod legem *II. ff. de reg. jur.* attinet, qua dicitur: Illud meum esse, quod sine facto meo ad alium transferri nequit: Prima responsio est: Illud amplius meum non esse, si justa intervenit causa, quæ hic est favor publicæ utilitatis, vel necessitatis *l. Barbarius 3. ibique DD. ff. de off. Præt.* ob quam id, quod nostrum est, sine facto nostro nobis eripi, aut a nobis expeti possit. Secundo; tacitus, si non expressus, populi consensus efficit, ut, concernenti dato casu, Principi res quasi propria, vel ultro detur. Hæc enim est vel expressa, vel implicita ejus confessio, qui se principi submittit, ut morem gerat, ex præsumptione pro ejus sapientia, in quibuscunque ejus præceptis, vid. *MÜLLER. ad reg. Jur. L. II. lim. 5.*
Quo

Quo ipso etiam responſionem habes, ad adductam §. 40. *F. de rerum div.* Rata enim eſt domini voluntas, ſimulac Princeps, ob commodum publicum, de ſubditi rebus diſponit.

§. XX.

Jam ad ſacræ Scripturæ loca, quibus ſecure fidunt diſſentientes, nos convertamus. Dictum primum erat illud, *Genef. III. v. 19.* A me, credo, non deſiderabit B. L. ut amplam huius dicti paraphraſin annotem, hoc enim Theologiſ proprium maneat. Solummodo poſſeſſivum illud pronomen, *tuus*, hic qua ratione accipiatur, monſtratum dabo. Duplicem itaque ex iſto ſumo interpretationem. Nam primo, quando dicitur, *veſceris pane tuo*; hoc non ſolum Protoplaſtiſ ſed futuro univerſo generi humano dictum eſt, a D. O. M. & quod pronomine: *tuo*, proprietate indigetetur, lubens concedo, nemoque rei vindicationem tibi denegabit, ſi vel concivis, vel extraneus, aut in æquali, aut inferiori tecum dignitate conſtitutus, rem tuam ſine juſto & legitimo titulo detineat. Hoc enim vel ipſa naturalis ratio ſuadet, ut ſuum cuique tribuatur & relinquatur, non vero adimatur, & ipſius principis officio incumbit, ſubditos ad recuperandas res, inique ab aliis poſſeſſas, brachio ſuo juvare. Secundo: ſic dico, *veſceris pane tuo*, etiam ſi princeps panem, quem haſtenus nominaviſti *tuum*, tibi, propter communem neceſſitatem, videatur minuere, auferre. Præſupponendum omnino, Principem eſſe optimum Titum atque Trajanum, Patrem patriæ gratiſſimum, & ſingulorum Deum tutelarem: Qui, ſi alicujus ſui civis rem occupet, exigat, illud ob ſalutem omnium, hinc & ſingulorum, facit, ita, ut niſi fecerit, certum

certum, vel maxime verosimile futurum sit, ut periclitetur respublica, vel ad minimum ejus splendor decens imminuatur. Quod si vero salus omnium hoc modo obtineri potest, e contra, vel omnium, vel plurium intermissione, ista damnum attrahatur, vel ultero sequitur, etiam ablata rei possessoris salutem esse quaesitam, ita, ut salvus & incolumis imposterum, sub alis Principis sui benigni & prudentis, vivere ac una cum concivibus suis panem suum sibi relictum, aut denuo acquisitum quietus comedere possit.

§. XXI.

Porro, utut sequens oppositio ex Propheta *Ezech*, Cap. XLVI. v. 18. penitus nobis contrariari videatur; non est tamen, si modo absque praedjudicio verba ea considerare velis, cur propterea ab opinione recedamus. Nam, quando dicitur: *Non accipiet princeps de hereditate populi sui*, evidens satis est, intelligendum esse de populo juste contradicente: Princeps enim sollicitus de incremento justo, deque ordine in populo servando, molietur nunquam aliquid, quod ab officio boni patris patriae exorbitaret. Si igitur contigerit, ut, publica ratione suadente, de hereditate populi quidquam occupet, titulus *ex dominio universalis*, ceu alii dominium eminens vocant, est satis legitimus. Primo enim, ut summatim ulterius respondeam, non potest princeps, juste agens, male agere, & quidquid egit, bene actum esse putari debet: Jam, concessio eo, quod princeps justus aliquid de hereditate alterius occupaverit, in regula, nulla quaestio formanda erit, num male fecerit, quia praesumitur, eum non voluisse non bene facere. Hinc non potest praedicari de

D

prin-

principe bono, eum injuste aliquid sumfisse de hereditate populi, quoties procedit juxta regulam: *salus rei publicæ suprema lex esto.* Cui, in exemplis, ne tumultuarie procedatur, jungenda est clausula generalis: si qua iusta causa ipsi esse videbitur. Facile jam constabit, textum Prophetæ agere de expilatione hereditatis, a principe injuste facta. Eundem hunc intellectum assumunt sequentia verficuli verba, de expulsionem ex possessione agentia. Immo verba finalia, haud obscure demonstrant, quandoque licere principi, de bonis subditorum aliquid capere. Nam si hoc remedio præcaveri potest, ut non dispergatur populus, tanquam universitas, de possessione sua, sane laudabiliter facturus est princeps, si curaverit, ne dissipetur. Symbolum sapientissimum: Ne quid respublica detrimenti capiat, præstat fideiussionem & evictionem. Jam vero, cum malum aliquod imminens non possit repelli, nisi inter alia, hoc quoque medium adhibeatur, eo ipso quietam subditorum possessionem stabiliet firmabitque potius, quam quod turbet, aut intervertat princeps.

§. XXII.

Denique ut ultimo scripturæ loco, ex *Deut. XVII. v. 15. & 16.* adducto, satisfaciamus, ille nobis plane non contradicere videtur. Quis enim quæso infallibilem ac certo concludentem hanc æstimabit consequentiam: si Princeps, ut Deo & populo regimen ejus placeat, multas pecunias coacervare non debet, sequitur, quod, ob justam causam, bonum publicum, bono privatorum antepone non debeat. Idem enim esset, ac si princeps eum statibus convenerit de certis præstandis, quotannis colle-

collectis & inde vellet concludi: Ingruente hoste aut jam ad portas præfente, reipublicæque ruinam minante, obstare aliquid juri sequelæ & exactiõni tributi extraordinarii, ad peram & faccum usque. Longe alia canit historia, cum elogio, tam Principum, quam Statuum & Subditorum. *Der ist ein gemeiner Feind, ita in sacra regula, der, in gemeiner Noth, nicht alles, was er vermag, anwendet, und beyträget.* Nulla liberabit Philosophia, nulla exemptionis allegatio personarum, earumque accessiones, quæ sunt res, recidunt in communionem & æqualitatem omnimodam. Cogitetur de incendio, Respiciatur respUBLICULA, in navi periclitante & de quovis collegio hujus fati fortuito. Non agitur, in tali frangenti, de divitiis corradendis, sed de minori malo, majori præferendo. Valde placent verba Magni, etiam post fata, **CONRINGII**, qui, in *illustri Disp. de dominio eminente, summæ potestatis civilis, hab. Helmst. ao. 1677.* opposita omnibus artibus machiavellisticis, quibus idem, alio speciali opere ivit obviam, §. 40. ita scribit: *In qualibet Civitate civium vel subditorum quisque non bonis solum, sed & vita atque sanguine reipublicæ suæ est obstrictus. Legantur solidi DD. ad tit. ff. de lege Rhod. de jactu, quorum meditationes altiora non negligunt. Rationes sunt essentialiter in illa materia. Elegantes sunt inevitabilesque extensiones, quas faciunt & L. II. §. 2. fin. quæ omnino ad gustum atque palatum, verbis: Si qua consumendi causa importata fuerint, quoin numero essent cibaria, quando ea defecerint, in navigatione quod quisque haberet, in commune conferet.* Placet judicium **B. Dni de Leyser** in corol. 2. ad *Med.* 160. quando statuit, reluctantem in navi, ne scilicet sua ejciantur, posse, una cum suis rebus, in mare præci-

præcipites dari. Memorat eodem loco Leyserus, beati sui parentis, *Wilhelmi, Diss. pro imperio contra dominium eminens*. Nolui circa illam, in effectu, logomachiam, in his paginis multis occupari. Tandem sancta maneat, circa hanc arduam causam, idea veræ necessitatis, quæ omnes excludit longas prædeliberationes atque consultationes.

Audiat Cicero, Chrysofostomus ille Romanus: *Omnino, qui republicæ præsumunt, duo Platonis præcepta teneant. Unum, ut utilitatem civium sic tuerantur, ut quicquid agunt, ad eam referant, obliti commodorum suorum: Alterum, ut totum corpus reipublicæ curent, ne dum partem aliquam tuerentur, reliquas deserant. Quod ad sacram regulam. Omnium contributione sarciantur, quod pro omnibus impensum est, Vid. DD. ad d. ff. tit. Leyserus formas hoc lemma: Ex hac regula non privati solum, sed Principes etiam & respubl. obligantur. Invertatur igitur & retorqueatur biblicum illud argumentum: si Deus hoc in mandatis dedit, ergo suam æque ac subditorum utilitatem præpublico utili non curet. Ex his & antea dictis conciliatio duorum textuum biblicorum, I Sam. VIII. v. II. cum Deut. XVII. v. 15. deduci potest. Alias Doctorum resolutiones, desuper factas, vid. apud ZIEGLER, de Jur. Maj. Lib. I. cap. 4. §. I. cum sq. præprimis §. II. Hæc sunt, quæ ad dimovenda argumenta opposita reponi possunt. Quibus peractis ad Sect. III. progredimur; modo adjecerimus quædam verba Samuelis: Das wird des Königs Recht seyn, remittere ad multos desuper commentatores. Consideretur status causæ historicus, & apparebit, propositionem esse ex dispositiva & enunciativa mixtam.*

SECTIO

SECTIO III.

Tradens remedia, annonæ caritatem impediens, nec non applicationem domini eminentis, ad dictam annonam.

§. I.

Principi non competere solum jus, media ad civitatis securitatem & felicitatem obrinendam ducentia, determinandi; Verum etiam omnia prædicto fini repugnantia removendi, ex definitione imperii civilis, §. 5. *sect. I.* suppeditati, manifestum est.

§. II.

Cum itaque defectum annonæ seditiones aliaque maxime incommoda, civitatis felicitatem, ad interitum usque, turbantia, sequi soleant; Principi omnino tribuendum est jus, prædicto defectui præveniendi, ortumque per media sufficientia e medio tollendi. (§. *anteced.*)

SCHOL.

Curam hanc præclare incultat CICERO. *L. I de officiis 21.* his verbis: *Rempublicam gubernaturi prospiciant, ut earum rerum in urbe copia sit, quæ sunt ad vitam necessaria. Plebs enim illis in officio continetur, & provincia conservantur: Add. LVCANVS Lib. III. de bello Punico v. 55. & seqq. scribens: Est summa favoris, annonæ monumenta trahi, namque atterit urbes sola famæ emiturque metus cum segmine potentes, vulgus alunt. Sed etiam in amorem magistratus trahitur. Vocat id circo LIVIUS L. II. cap. 9. annonam, blandimenta plebis, & Lib. IV. cap. 12. refert. L. Minutium annonæ levatæ haud im-*

meritam & gratiam & gloriam tulisse. Et hoc medio Augustus Cæsar, in primordio Monarchiæ, magna usus prudentia, ut indicat Tacitus 1. *Ann. n. 2.* ita scribens: *Militem donis, populum annona ac victus dulcedine pellexit.* Eleganter inde PLINIVS in *Panegy. cap. XXIX.*, adfluentiam annonæ perpetuum congiarium vocat. Augustum hac in re secuti sunt Imperatores, Tiberius, secundum Tacitum *Lib. II. in fin.* Claudius annonæ curam sollicitissime semper agens, teste Suetonio, in *ejus vita Cap. 18.* ubi addit, illum nihil non excogitasse, ad invehendos, etiam hyberno tempore commeatus: sed & negotiatoribus certa jura propofuisse, suscepto in se damno, si cui quid per tempestatem accidisset. Sicuti etiam Romani, in illa procuranda diligentissimi fuere, ex Africa & Aegypto, de quibus potest legi PLINIVS: *Lib. I. cap. 4.*, quarum posterior Tacito *claustrum annonæ Lib. 3. histor. Cap. 8.* vocatur. Ex Sardinia, Sicilia, Macedonia, Græcia, & aliis frugiferis Provinciis, quæ horrea populi Romani appellant Lipsius atque Dempsterus, quotannis ingentem frumentorum copiam advehi curantes, ut ex Tacito 12. *Ann. 43.* PLINIVS *Lib. XIII. c. 3.* FLOR. *Lib. IV. c. 2.* ubi Siciliam & Sardiniam *annonæ pignora vocat.* LIVIVS *Lib. XXX. c. 38.* ubi etiam vectiois, ex illis meminit, & Tacitus 13. *Annal. 51.* in genere subvectionis frumenti ex transmarinis Provinciis mentionem facit. Nota tandem est, ex Sacris Litteris, Josephi prudentia, circa cœmendum, ad futuram necessitatem, in Aegypto, frumentum: *Genes. XLI. v. 48. seqq.* De Romanorum studio pluribus legi potest LIPSIVS *L. I. cap. 8.* cui jungatur BERNEGGER. *quæst. misc. 34.* & omnino evolvantur Dempsterus atque Rosinus.

§. III.

Progredimur ad remedia, quorum adhibitio annonæ defectum impedit. Inter illa constitutio granariorum &

& frumenti, ex propriis vel alienis locis, tempore quo abundat, ad evitandam futuram caritatem, primum obtinet locum; quacum secundo, prudens dispositio & dispensatio, ut & citra damnum aservetur & non nisi ad necessitatem distribuatur, conjungenda.

Vid. t. 1, C. de Condit. in publ. horr.

SCHOL.

Hacce in re admodum industrii & prudentes fuerunt Romani, ut, erudita diligentia, in peculiari tractatu, demonstravit *Vincent. Contarenius*.

§. IV.

Tertium, quod attinet remedium, illud consistit in sanctione legum severissimarum, contra promiscuam annonæ eversionem, temporibus imminentis caritatis.

SCHOL.

Cicero Athenagoram virgis casum, ob talem exportationem fuisse, *in oratione pro Flaccio cap. 7.* scribit. Elisabetha Angliæ regina, cum ex, cæli intemperie, annonæ difficultatem, rerum periti timerent, non solum rem frumentariam ex Anglia evehi vetuit, sed magnam vim invehi curavit. *CAMD. in ann. anglic. ad illa tempora, in pr.*

§. V.

Quantum medium erit constitutio Præfectorum annonæ, fidelium & prudentum, qui, præter curam publicorum granariorum, etiam privata horrea & receptacula caritatis temporibus inspiciant, pretium annonæ justum ponant, & frumentum avare retinentes, ad vendendum tali pretio, pauperibus & indigentibus, sub certa pœna & quandoque vi cogant. In Republ. Romana speciales erant annonæ Præfecti, de quibus, num fuerint Magi-

Magistratus, disputatur. *Vid. L. 2. §. 33. ff. de O. F. i. t. C. de Apparit. præf. ann. Tit. ff. § C. de annonæ. De curatoribus annonæ Vid. l. 6. §. 8. ff. de exc. tut.*

§. VI.

Quintum medium habetur, per expulsionem otiosorum hominum & minus utilium, ad exemplum Augusti, apud *Suetonium, in ejus vita, cap. 42.* Adhibeatur tamen cautio, qua vitæ pericula, nisi in vicinia abundet. Alii de dando viatico differunt; Sed causa est, difficilis & cum grano salis tractanda.

§. VII.

Sextum medium se refert ad constitutionem legum sumptuariarum & luxum inhibentium, Exemplo Juliani, apud *Marcellum, Lib. XVI. p. 61. seqq. & Pertin. apud Capit. in ejus vita cap. 8.* ubi refertur, ex illorum continentia ceteros exemplum sumfisse & pretia rerum decrevisse.

§. VIII.

Medium septimum merito vocant diligentem agriculturæ, vel intermissæ, vel segniter tractatæ cultum & per pœnas procuratum. Spectat, ad illum scopum, si agricolis securitas sancte præstetur, & non nimia tributa exigantur. Si novelli, steriles & inculti agri, ad tempus, sine pensione concedantur; de qua œconomia legi potest *Const. Friderici II. Imper. inserta L. V. Feud. 17. §. 11. & Auth. agriculatores C. que res pignor. obl. poss. & post Loth. de censu L. 3. c. 5. late agit KLOCK. in Tract. de Aerario L. 2. c. 1. n. 32. s. de hac cautela. Add. Leiseri venustum Jus Georgicum.* Dentur egentibus agricolis semina, ex publicis granariis, vel gratis, vel ad restituendum

endum post uberiorem messem. Puniantur amissione agrorum, rite illos quoad tempus & modum non colentes. Ita fecerunt Imperatores, Valentinianus, Theodosius & Arcadius, *vid. L. 8. C. de omni agro deserto*. Prohibeantur monopolia atque propolia. Vid. sancita in Ord. Imper. Pol. de anno 1577. Tit. 18. & 19. Sub rubris: **Die schädliche Auf- und Fürkauf belangend: vom Verkauf der Korn-Früchte im Felde, auch Korn- und Wein-Gülden. Legatur Ord. Pol. Meckl. Tit. vom schädlichen Fürkaufen und Handthierung der Bauern auf dem Lande.**

SCHOL.

Notandum, flagellatores illos annonæ antiquis temporibus dictos fuisse Dardanarios, vel a Dardano, insigni mago, cujus meminit PLINIUS, *Lib. 30. c. 1.* EVSEB. *Lib. 11. præp. Evang. TERTULL. de anim. & al.* vel a Dardanis, incolis Mariæ l. 4. *C. de metallariis*, aut Phrygiæ, gente mendacissima; quorum maleficus annonæ in Persarum horrea averti, & mensura inter metienda imminui credebatur. Meminit illorum ULPIANUS in *L. 6. ff. de extr. crim.* & PAULUS in *L. 37. ff. de poenit.* Plura de iis videantur apud TURNEB. *L. 9. advers. c. XVII.* CVIACIVM *L. X. Observ. 19.* Remedia alia apud AMIR. *L. XII. Diss. 3.*

§. IX.

Quodsi vero in civitate nullum prædictorum remedium sit introductum, defectusque annonæ minaciter immineat, vel jam graviter premat, urgeat, Principi tribuendum est jus, non solum prohibendi alienationem in extraneos, sed & cogendi subditos, ut annonam, ultra proprios usus, indigentibus pro justo pretio vendant. §. 5. *Sect. 1.) vid. L. 1. 2. Cod. que res export. non deb. L. 4. C. de commerc. & Merc. CONRING. in binis disp. ultimo alleg.*

E

alleg.

alleg. titulo juris cognominibus. Add. SCACCIA, STRACCHA, MARQVARD, aliique. Extendunt hoc probi viri, ad omnes, etiam qui alias annonam non habent venalem. Pergunt rectissime, cogi posse subditos, ut ex remotis etiam locis emanent. Exulat igitur, dato casu, philosophia legum 16. C. de jure delib. & II. ff. de contrab. emt. vi quarum ad vendendum, vel emendum nemo cogitur. Obrundit, hos fyllogismos, vox Dei, Principis & populi: regulariter.

SCHOL.

Bonum publicum est in themate, hinc subditum immo & extraneum, qui e. g. urbem curribus vel navibus, frumento onustis, prætervehit, detineri posse, ut venum exponat civibus, tempore caritatis, obligari posse, defendit beatus ZIEGLER *de jur. Maj. L. I. C. 41. th. 85.* modo justum, pro temporis ratione, statuatur pretium. *Id. ZIEGLER C. 46. th. 3.* Consentiant, CARPZ. *part. II. Const. 33. Defin. 16. GAIL. II. obs. 56. n. I.* legatur porro ZIEGLER *d. l. th. 82.* ubi, an Princeps pretium legale, tempore necessitatis queat præscribere, quæstio est, quam in regula negamus, in exceptione affirmamus.

§. X.

Media coactiva, si adhibita effectum autem haud producant exoptatum, Princeps gaudet jure, subditis abundantem annonam eripiendi inque usum publicum convertendi (§. 6. & 12. *Seç. I.*) hocce jus cum dominii eminentis nomine accipiatur, (§. 8. *Seç. II.*) patet, Principi in prædicto casu in annonam dominium eminens, exercere posse, (§. 12. *Seç. I.*) Id quod ad confiscationes & alias pœnas usque extendendum. Festinabat nimis beatus Heinec, cum in §. pen. *Inst. de annonæ crimine* differeret, alia quia loquuntur LL. & DD.

§. XI.

§. XI.

Absolvo páginas, cum magnifico Rescripto A. Jmp. Claudii, quod Justinianus noster in Codicem retulit, L. 6. C. de Servit. durum & crudelitati proximum est, ex iuis (A. PRISCI) prædiis, aque agmen ortum, sitientibus agris iuis, ad aliorum vicinorum usum propagari. Verba sunt Imperatore, Cicerone & cedro digna.

COROLL. I.

Potest omnino subditis imponi, ut in tempore sibi prospiciant, etiam ex locis remotis, annona, RVLANT. de Commiss. P. IV. Lib. 4. cap. 7. n. 45.

COROLL. II.

Num, tempore annonæ caritatis, divitibus & contra eam tutis queat imponi collecta elemosynaria imperativa? quaestio est, quam plane negare verat religio, si scil. ad admonitiones parum erogatur. Præbuerunt, intra annum, Suecia, Hamburgum, & alia regna & civitates illustra providentiæ & liberalitatis exempla. Quod in genere elemosynæ queant imperativè colligi, statuere in se recepit, B. Du. de LEYSER. Med. spec. XXXIV. no. 4 seqq. Coll. spec. CCCCXXXIV. no. 8. Verum, supponatur, quod ea ratione liberentur ostia nostra à tot mendicis, etiam validis, ut vocantur, in Tit. C. von wehligen Bettlern, ut appellatur, in cit. Ordin. Pol.

COROLL. III.

Crimen annonæ & dardanariatus sunt de exceptis, in quibus nempe singularia obtinent. Vid. text. concern. ff. C. Add. L. 6. ff. de extraord. Crim. quæ relegationem & damnationem in opus publicum minantur. Immo dantur Criminalistæ, qui ultimum supplicium dictare volunt, si pestis, vel proprocidia & parricidia inde exorta, per desperationem & nociva edulia, inter pauperes,

E 2

CO

COROLL. IV.

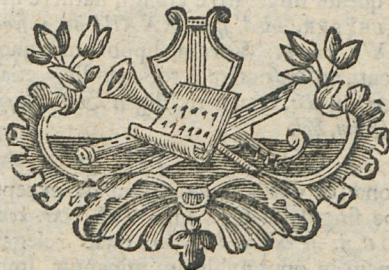
Omne jus protimeseos, in annona, quod passim ad diem certum seu terminum concessum est, cessat tempore penuriae in annona.

COROLL. V.

Quod, fide habita, advehentes, tempore caristiae, frumentum, non impediuntur exceptione indulti moratorii, benevole statuunt nonnulli, inter quos est *B. MEY. in disc. lev. inop. deb. cap. 6. n. 90.* Nos tanto viro, in eleganti problemate, contradicere nolumus.

TANTVM.

Deus ter optimus maximus benedicat, ex alto, patriæ nostræ, illique messem det largissimam.

CONSULTISSIMO
ATQVE
PRAESTANTISSIMO
DOMINO
DOCTORANDO,
Wendten,

S. P. D.

PRAESES,

E 3

Obtu:

Obtulisti, *Vir Optime!* mihi, ante aliquot dies, hanc tuam
dissertationem inauguralem. Tuam, inquam; nam quod
meum non est, modis omnibus ad alium pertinere, di-
dici atque doceo. Consentio tecum, in substantia & nolui in-
terpolare tuos circulos. Defende eandem & in & extra ca-
thedram & reportabis honorem. Vera sunt, omnino, quæ
supponis. Essentialiter dominium nunc est penes illos, qui
gaudent superioritate. In vera necessitatis casu vivitur in
communione & quamvis, & in statu integerrimorum, quoniam
communio essentialiter habet multa incommoda, absque
meo & tuo non viveretur feliciter, tamen dormiens quasi
communio, nonnunquam evigilat, man lebet demnach in einer
Art der Gemeinschaft, steht, zu rechter Zeit, für einen Mann, und
alles was man hat, ist gemein. Suprema potestas habet, non
jurisdictionem tantum, sed protectionem & conservationem,
absque

absque tamen administratione omnimoda, se quovis tempore
exferente. Supponitur semper sapientissimum regimen, quod,
definiēte Grotio, Ius supremum, competens summæ Potestati,
in cives & res civium, boni tantum communis causâ, nemini
jus quæsitum, extra casum summæ necessitatis, toti societati
pericula & interitum minantis, auferens. Placent placantque
verba *HORNII*, *L. 2. de Civit. c. 4. §. 5.* *Habet, quisque priva-*
torum, suum proprium, licet patiaturs jus superius majestatis, quod ad
illicita non porrigitur. Philosophus semper, cum idea Principis,
combinat divinitatis imitationem. *Conf. l. 3. ff. de constit. Princ. v.*
Beneficium Imperatoris, quod a divina ejus indulgentia proficiscitur.
Notio Patris est omnium suavissima & Principes clementer ad-
mittunt, in utraque lingua, titulos, Patrum patriæ, veter *Landes-*
Väter. Vera sunt in universum, quæ scripsisti, limitationes
sunt in exemplis. Dantur omnino casus, in quibus diu non
est deliberandum, & quibus emergentibus, remoræ, alias vix
evitandæ, procul habendæ. Ex hoc principio, in rubro dif-
fertationis, ego expressionem *S. R. I.*, ad rem facere sensi &
admissi: summum in mora periculum non a multis, sed ab uno,
vel paucis Optimatibus venit determinandum. Qua materi-
am substratam, in verbalibus, evolvatur *CALVINVS*, in *Lexico*
Juridico; qua materialia, *B. STRYKII* *diff. de dardanariis* & *B.*
KRESSII *problema, an Iosephus fuerit dardanarius.* *STRVV.* *de anno-*
na. *Getteide* est optima versio, utut annonæ acceptio detur la-
tior, item strictior, pro pane ex frumento.

Quæ, *Vir Consultissime!* In tui honorem, ulterius scribenda
habeo, hæc pro tempore sunt. Prognatus es, ex *PATRE*, magni
inter nos nominis Viro, *SEREN. DVCIS MECKL.*
Consiliario Camera Intimo, *Fautore & Amico* meo olimque vicino, a
multis annis æstimatissimo: Qua lineam maternam, descendis ex
illustri gente Curtiana. Respice *B. PROAVVM*, Mecklenbur-
gensem Cancellarium: *vid. B. THOMAE* *Biographia Güstroviensis*:
Respice *B. AVVM*, *Dn. D. CVRTIVM*, *Syndicum Rostochiensem*,
longe meritissimum, cujus vitam exhibet progr. acad. Fautorem & Ami-

cum meum, cum viveret, singulariter honoratum atque dilectum. Esto ornamentum, splendorum familiarum. Fuisti, a teneris ungviculis, optimæ spei. Didicisti fideliter artes & in hac & in Ienensi & in Gœttingensi Academia. Habui & ego te, in Lectionibus meis Auditorem assiduum, etiam inter rariores, Historiæ & artis disputandi amatores. Antequam abires, anno 1752. defendebas mecum, in Auditorio publico, disputationem, casum, ex I. N. & G. decidendum, *de derelictione in vasto Oceano*, continentem. Rediisti in patriam, salvus & sospes atque apud extraneos ulterius institutus. Examen in Facultate sustinuisti laudabiliter. Iam creaberis Utriusque Iuris Doctor, mea voce & manu. Plura non habeo dispensanda. Ulteriora dabit suprema gratia. Vale! quam optime & me meosque ama benevole. Memento commaris, meæ epistolæ gratulariæ, ex anno 1752, in quo probavi, ex philologia, quod, majoribus nostris, voces: *Wendt & Wende*, idem significaverint, quod hodie *Freund*. Possunt, ex illo primitivo, ut puto, multa derivari nomina, imo historico-juridicum habet idem influxum. Satis! Volebam addere insignem catalogum, edictorum & legum Meckl. juxta excerpta, providentiam summam, qua annonam, testantium; sed obstitit laborum p. t. moles. Potest autem, haud frustra, idem expectari, Dab. Rostochii, die xxviii. Aprilis anni MDCCCLVII.

Rostock, Diss., 1755-58

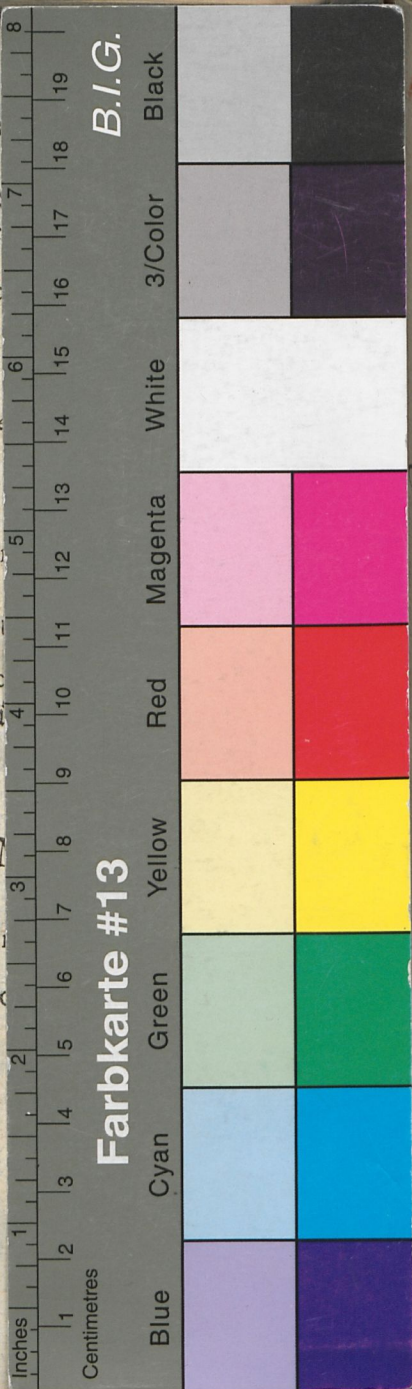
X. 2284307

ULB Halle

005 047 935

3

B.I.G.

Farbkarte #13

Pub. 12. num. 3.

Pa. Pl. 10.

21

DISSERTATIO INAUGVRALIS IVRIDICA,
DE
S. R. I. PRINCIPVM
DOMINIO EMINENTI
EIVSQUE APPLICATIONE
AD ANNONAM.

1797
QVAM,
SVB AVSPICIS DIVINIS,
ET
CONSENTIENTE ICTORVM AMPLISSIMO ORDINE,
PRAESIDE,
DN. ERN. IO. FRIED. *Wantzeln*,

SEREN. DVVIS REGN. MECKL.
CONSIL. ET PANDECTARVM PROF. ORD. COM. PAL. CAESAR.
FAC. IVR. SEN. ET AD H. A. DECANO,
STVDIORVM SVORVM PROMOTORE
HONORATISSIMO,
PRO SVMMIS IN VTROQVE IVRE HONORIBVS,
RITE CAPESSENDIS,
IN ALMA PATRIA,
ANNO MDCCLVII. DIE III. MAII,
H. L. Q. C.

PLACIDAE ERVDITORVM DISQVISIONI
S V B M I T T E T,
A V C T O R,
ANDREAS EPHRAIM WENDT,
ROSTOCHIENSIS.

ROSTOCHII,
TYPIS IOANNIS IACOBI ADLERI, SEREN. DVC. REGN. AVL.
ET ACAD. TYPOGRAPHI.